

סוללים דרך

בונים חירות תודעתית

חוברת מאמרים

תוכן עניינים

<u>4</u>	<u>החירות היהודית</u>	<u>1</u>
<u>7</u>	<u>כי את המחאה הזאת אי אפשר להפסיק</u>	<u>2</u>
<u>11</u>	<u>שלטון של חוקים ולא של אפיפיורים</u>	<u>3</u>

מי אנחנו?

'סוללים דרך' הינו מיזם העוסק בתודעה והסברה שהחל לפני מספר שנים לאור הצורך להבין את המתרחש במרחב הציבורי באופן ענייני, ללא משוא פנים ומתוך שיח בוגר ומקצועי.

לאט לאט הצטרפו למיזם אנשים רבים, עד שכיום הקהילה הגיעה לכ-17 אלף חברים (!) שמקבלים מאמר בכל יום.

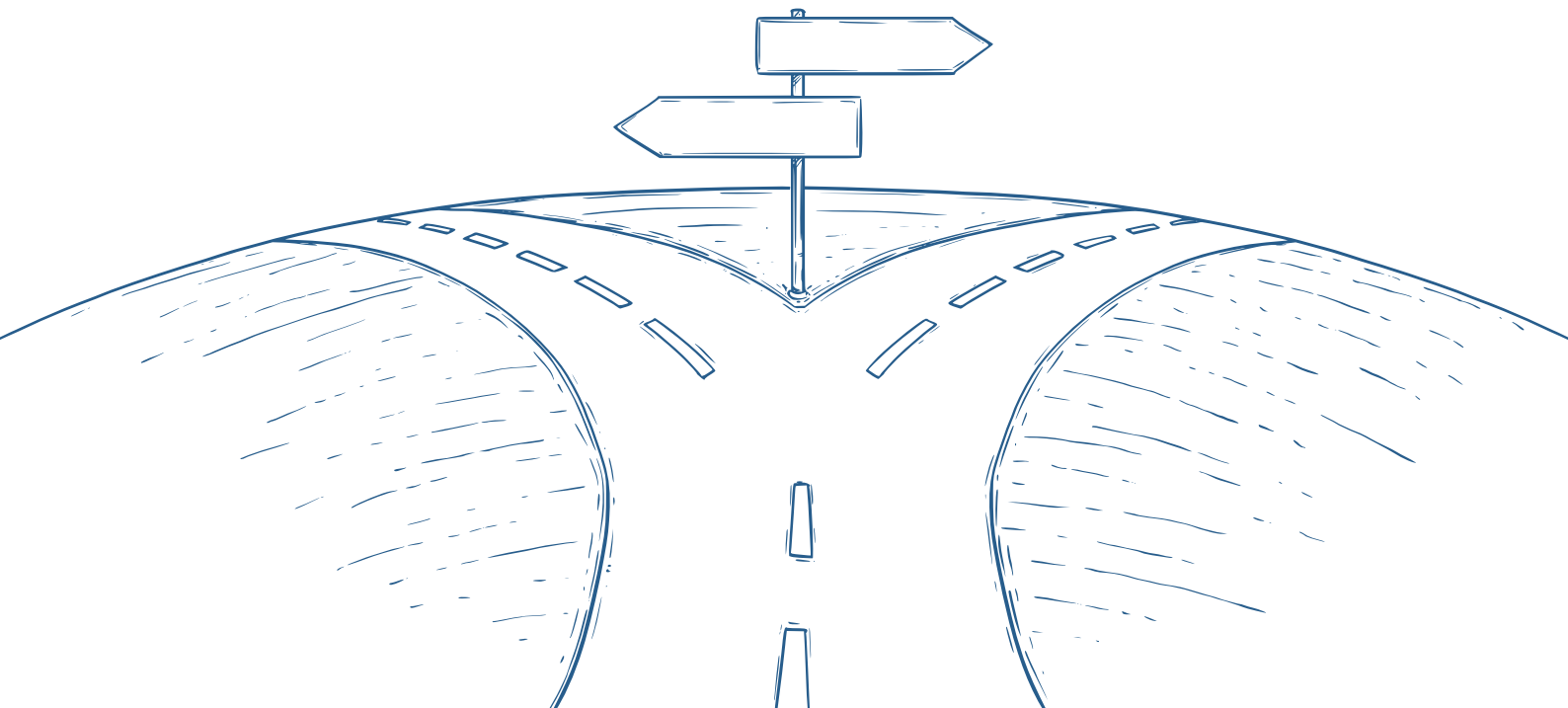
ב'סוללים דרך' אנו נוהגים לומר ש'אין לך דבר פרקטי יותר מתיאוריה טובה'.

כלומר, המיזם מאפשר לתחושות האינטואיטיביות הפשוטות של רבים, לעבור מתחושות בטן להמשגה ברורה ולתודעה סדורה. רק אדם בזה הופך להיות 'אקטיביסט' מדויק הפועל בהתאם לרוח לאומית, ציונית ויהודית.

אנו משתדלים לסקל את אבני הנגף מנהר החיים הישראליים על מנת לסייע בענווה לספינה הלאומית לנוע בבטחה ובגאון.

תגובות: ooffice@solelim-derech.co.il

להפצת החוברת: דניאל 052-757-5290

החירות היהודית

בן יעקב סבו

א. שוויון רודה מול חירות עצמית

הפילוסוף קארל מרקס כתב בספרו המשפיע 'הקפיטל', שכאשר יש לאדם בית בן שתי קומות, אך לשכנו יש בית בן שלוש קומות, לאדם הראשון לא תהיה לעולם מנוחת הנפש. מרקס, שהוא אולי ההוגה המזוהה יותר מכול עם 'ערך' השוויון, חושף כאן, אולי בלי משים, את הפרדוקס המדמם שבחיפוש אחר השוויון. רודפי השוויון, לא רק שהם חיים חיי קנאה מתמדת - קנאה שאינה מודעת לעצמה ואינה מטופלת על ידי תיקון המידות - אלא שהם לעולם אינם חיים חיים פנימיים ועצמיים באמת.

כל חייהם בנויים על השוואה למי שמחוץ להם. גם כשהם פועלים ועושים, מעשיהם יהיו לעולם צל חיוור של רצונם האמיתי, שכן הם נועדו לרצות אחרים; שום דבר בעולמם לא נמדד בעיניהם שלהם, אלא רק ביחס לאחר.

התכונה של חיפוש השוויון אינה יוצרת רק עבדות לציפיות החברה, אלא גם נפש רודה וכוחנית. במצב נפשי שכזה רק 'האחר' נחשב - בין אם בריצוי שלו ובין אם בשעבוד שלו. הכלל המנחה הוא: 'אם אין אני לי - האחר הוא אני'. זוכרים את המן הרשע? היו לו כל העושר והכבוד שבעולם, אך כל זה לא היה שווה לו מאומה, כדבריו, רק משום שמרדכי אחד לא השתחוה לו.

ב. אחריות - היחס הנכון לאחר

ההבדל בין אדם המחפש שוויון בקרב סובביו לבין אדם המחפש חירות ועצמיות, מקביל להבדל שבין אדם הנאבק על 'זכויות האדם' לבין אדם המבקש את אחריות האדם.

בעקיפין, **שיח 'זכויות האדם' מציב את האנושות כדבר רע כשלעצמו.** הרי אם כולנו אינדיווידואלים שרק נאבקים על 'זכויות' או על 'משאבים' (כלשונו של מרקס), אזי ככל שיהיו פחות אנשים - כן ייטב. הפתרון האידיאלי לפי גישה זו הוא האיבוד.

לעומת זאת, מצב נפשי של חיפוש אחר אחריות מעמיד את האדם כְּצוֹר אוהב. הוא רואה בעצמו, במשפחתו, בקהילתו, בעמו ובאלוהיו - מושאים לאהבה. האחריות שהוא חש כלפיהם היא ביטוי עמוק של אהבה וקרבה. הוא אינו חפץ להיות משועבד להם, ואף לא לרדות בהם; הוא חפץ לפגוש אותם באמת.

”
התכונה של חיפוש השוויון אינה יוצרת רק עבדות לציפיות החברה, אלא גם נפש רודה וכוחנית. במצב נפשי שכזה רק 'האחר' נחשב - בין אם בריצוי שלו ובין אם בשעבוד שלו

”
**חירות היא מצב
 תודעתי של ריבונות
 עצמית. אדם יכול
 להיות ב'חופש' אך
 להיות משועבד ליצריו,
 לפחדיו או
 להתמכרויותיו**

ג. החירות היהודית: בין שחרור לאחריות

במבט ראשון, המילה 'חירות' נראית פשוטה. בעולם המערבי המודרני, חירות מזהה לרוב עם היעדר כפייה: היכולת לעשות ככל העולה על רוחנו, ללא מגבלות, ולפעמים גם ללא מוסר וללא חוקים. אך כאשר צוללים אל עומק היהדות, מגלים כי המושג 'חירות' שונה בתכלית. החירות היהודית אינה רק 'חופש מ...' , אלא בעיקר 'חופש ל...!'.

לשון הקודש מבחינה בין שני מושגים הנראים לכאורה זהים: חופש וחירות.

חופש הוא מושג המתאר בדרך כלל מצב פיזי או טכני של אי עבודה או חוסר מחויבות (כמו 'החופש הגדול' או 'יום חופש'). זהו מצב פסיבי של שחרור מעול.

חירות היא מושג אצילי ומהותי יותר. חירות היא מצב תודעתי של ריבונות עצמית. אדם יכול להיות ב'חופש' (למשל, זרוק על אי טרופי) אך להיות משועבד ליצריו, לפחדיו או להתמכרויותיו. לעומת זאת, אדם יכול להיות כלוא פיזית, אך רוחו תהיה בת חורין. כך העיד על עצמו נתן שרנסקי, שנכלא במשך שנים במרתפי הגולגאן אך שמר על חירותו הפנימית.

ד. החירות לבחור בטוב

אחד השעבודים הגדולים ביותר הוא השעבוד לדעת הקהל ול'תקינות הפוליטית', והוא נוצר על ידי טשטוש מושגי הטוב והרע המסורתיים. למשל, מי שיעז היום לומר שיש רק 70 סוגי מיניות יוכפש באקדמיה כ'פאשיסט', משום שלפי העדכון הנוכחי קיימים כבר 200 סוגים; ואילו מי שמחר ינסה לרצות ויודה שאכן יש 200 סוגים, יוקע שוב כ'פונדמנטליסט', מכיוון שהמספר כבר עודכן ל-350. זוהי רדיפה אין-סופית אחר גחמות משתנות

ה. חירות מדינית

לאור הדברים הנ"ל מובנת גם התופעה שבה שיטות מדיניות מציבות את 'ערך' השוויון במרכז ובכך מפרקות את ערך החירות. **השוויון** עוסק בצדדים החיצוניים של החיים: למי יש יותר? זהו עיסוק מתמיד בניתן למדידה - חומרנות וכבוד חיצוני. לעומת זאת, **החירות** היא היכולת לשמור על עצמיותה של הנשמה ולהעניק לה את עצמאותה לבחור בטוב. כאשר השיטה המדינית כופה על האזרחים סוגים שונים של שוויון מלאכותי, היא יוצרת נפשות מתוסכלות ('תוססות') ואלומות. תסיסה זו בכוחה לפרק חיים של יחידים ואף של חברות שלמות.

ו. החירות לתגמל את הטוב

הרב קוק מלמד אותנו, שככל שעם ישראל נמצא במדרגה מוסרית גבוהה יותר כך הוא דורש יותר חירות. השאיפה היא למסגרת מדינית 'רזה' ומצומצמת ככל האפשר, שתאפשר לפרטים שבה להיות בני חורין לבחור בטוב ולהופיע את נשמתם הייחודית בעולם הזה מכוח בחירתם החופשית. איך עם הרואה את **החירות לבחור בטוב** כאבן יסוד מבחינה מוסרית ואף מבחינה תועלתית, משתמש בשיטה המדינית שלו כלפי מערכת החינוך? מערכת הכלכלה? מערך רשויות המשנה (כגון רשויות מקומיות)? כלפי פקידות בלתי נבחרת פעלתנית, ועוד כזו המנסה לחנך את העם? האם ישנו קשר בין העצמיות החירותית של היחיד לבין הופעתה השלמה של נשמת ישראל כולה? כן, יש לנו עוד כמה שאלות להעמיק בהן ולברר אותן בתוך עצמנו.

בע"ה, לא יצר הקנאה שברדיפת השוויון יוביל אותנו, אלא דווקא הבניין הפנימי של הנשמה העצמית - וזוהי ראשית החירות האמיתית.

”
השוויון
עוסק
בצדדים
החיצוניים
של החיים:
למי יש
יותר? זהו
עיסוק
מתמיד
בניתן
למדידה –
חומרנות
וכבוד
חיצוני

כי את המחאה הזאת אי אפשר להפסיק

אודי בן חמו

לעיתים רעש גדול והמולה בלתי פוסקת מבלבלים את העיניים ומסתירים מאיתנו את האירועים המשמעותיים באמת. התנהגות הפצ"רית? סרבנות בזויה? אחריותם של 'אחים לנשק'? הצהרותיה של שקמה ברסלר על כך ש'בספטמבר לא יהיה לך צבא', שהתממשו באורח פלא? ניהול משפט נתניהו תוך כדי מלחמה קשה? הכנסת סעיף הזוי ותקדימי בסיכום ועדת גרוניס למינוי ראש השב"כ? ועוד ועוד.

כשכולם בוהים באור החזק והמסנוור, כדאי לשאול שאלה פשוטה אך מטרידה: מי מכוון את הפנס?

כך, באומנות לא מבוטלת, יש להודות, הושלכו הצידה שאלות יסוד בחיינו הציבוריים, ובמקומן מצאנו את עצמנו מתפלשים בבריכת בוץ שמישהו אחר חפר עבורנו ודאג שנמשיך להתפלש בה ללא תכלית (או בעצם למען תכלית גדולה מאוד מבחינתו).

א. כלל האצבע של החיים הציבוריים

על רוב השאלות הפוליטיות הגדולות בישראל אפשר לענות באמצעות כלל אצבע יסודי אחד:
לאיזה מחנה אתה שייך?

מי הם שותפידך לשמירה על היקר לך מכול - ובענייננו, על זהותה היהודית של המדינה?

לאחר שהבנת מהו אותו הדבר בה' הידיעה שעליו אתה מבקש להגן, אתה נדרש להתווכח, לדון בחריפות עם שותפידך, שהרי על דברים רבים אינכם מסכימים - אך בזהירות. לא לשבור את הכלים. לא להיות 'צודק מדי'.

כל אדם בוגר מבין זאת וכך הוא מתנהג עם ילדיו ובני ביתו: **אם תנצח את בני בריתך, אתה עלול להפסיד את המערכה כולה.**

ב. מה הייתה באמת 'כיכר החטופים'

כיכר החטופים, מראשיתה, הכילה קשת רחבה של אנשים. אך בליבת תומכיה היו בעלי תפיסות עולם מאוד מאוד ברורות. כאלה שערכי מדינה יהודית תקועים להם בגרון.

לאחר שהבנת מהו אותו הדבר בה' הידיעה שעליו אתה מבקש להגן, אתה נדרש להתווכח, לדון בחריפות עם שותפידך, שהרי על דברים רבים אינכם מסכימים - אך בזהירות. לא לשבור את הכלים. לא להיות 'צודק מדי'

”
במקום לפנות את הכיכר ולהחזירה אחר כבוד לציבור, כפי שמפרקים סוכה לאחר החג – היא פשוט שינתה שם, ומעתה היא מתקראת: כיכר נגד אלימות

לא רק הם היו שם, כמובן.

אליהם הצטרפו אזרחים רבים שביקשו להביע סולידריות אנושית פשוטה עם החטופים ובני משפחותיהם, אנשים טובים, שבעיניהם לא היה מדובר בזירה אידאולוגית אלא במחווה מוסרית בסיסית.

אלא שהכיכר אף פעם לא נשארה ניטרלית.

היא נצבעה בצבעים ברורים: השלטים, המיזמים, ההופעות, הדוברים – רובם ככולם ביטאו עולם ערכים מסוים, מגובש ועקבי.

ג. ואז קרה הבלתי ייאמן

במחיר גבוה, מושתק ולא מדובר במיוחד – קרה פלא.

כל החטופים חזרו. מי היה מאמין. שמחה לאומית גדולה וטבעית.

ואז, במקום לפנות את הכיכר ולהחזירה אחר כבוד לציבור, כפי שמפרקים סוכה לאחר החג – היא פשוט שינתה שם, ומעתה היא מתקראת: כיכר נגד אלימות.

רעיון מבריק.

בדיעבד התברר לנו שלא היה מדובר בכיכר למען מטרה מסוימת, אלא בפלטפורמה.

הכיכר נשארת. רק השלטים מתחלפים.

ד. המסגור המושלם

“נגד אלימות” – מי יכול להתנגד?

מי יאמר שהוא בעד אלימות?

”
כך נוצרת
מסגרת
חדשה,
רחבה,
מטשטשת,
המאפשרת
למחנה
השמאל –
הזקוק
נואשות
לקולות
הערבים –
להרחיב
את הבסיס
מבלי
להודות
בכך

כך נוצרת מסגרת חדשה, רחבה, מטשטשת, המאפשרת למחנה השמאל –
הזקוק נואשות לקולות הערבים – להרחיב את הבסיס מבלי להודות בכך.
לא יגיעו לשם אנשי ימין מובהקים כמובן, אך אנשי שמאל ציוני, משרתים
ונאמנים עלולים להתקשות לזהות את המניפולציה, וכך נרמול מפלגות
הערבים יעבור בהצלחה.
זה רק נגד אלימות כמובן, שום דבר אחר...
בדיוק כפי שסיפרו לנו קודם: זה רק בעד החטופים, ולא שום דבר אחר.
ברור.

ה. סיפור קטן עם משמעות גדולה

האירוע הזה סמלי הרבה מעבר לשאלת כיכר כזו או אחרת.
הוא משקף את המאבק העמוק שבו מצויה מדינת ישראל:
האם היא מדינה יהודית, או “מדינת כל אזרחיה”?

ואין כאן דיון פתוח, נקי, אינטלקטואלי. יש רק משחק מתוחכם על
תודעה.
ככה זה בעידן שבו ניתן לומר כל דבר על כל נושא.

ו. ומה עם האלימות עצמה?

החברה הערבית, כפי שהיא מיוצגת בכיכר הזו, אינה נדרשת כלל לעסוק
באומץ בשורשי האלימות.
לפי הנרטיב – אין תרבות מאפשרת, אין היסטוריה, אין אחריות פנימית.
כלום.

הכול הוא הרי תוצאה של הדרה ודיכוי.
כולם הרי ממש שומרי חוק, בעלי נימוסים בריטיים.
אין העלמות מס, אין בנייה בלתי חוקית, אין נשק בלתי חוקי, אין
פרוטקשן – מה פתאום? הכול רק דמיון פרוע.

ז. לקח למשתתפים

מי שהיה שותף פעיל בכיכר החטופים – טוב אם יעצור לרגע ויעשה חשבון
נפש.
בנחת, מתוך רצון ללמוד, ללא הלקאה עצמית.
אם מזמינים אותך לטקס חגיגי של הנחת אבן פינה, אל תמהר להגיע רק כי
זה “טקס”.
אדם בוגר שואל: מהו היעד הסופי?

איזה מבנה אמור לקום כאן בעוד כמה שנים? איזה תוכן ימלא אותו?

לעיתים מתברר בדיעבד, שלא הוזמנת להקמת בית - אלא להשתתפות בטקס חורבן. חורבן של בית לאומי, שורשי, ציוני, בן אלפי שנים. מוגזם, אתם אומרים? בסדר, נסחו את זה בעדינות המתאימה לכם, אך אל תהרסו את המסר.

ח. מבט קדימה

מי שענינו בראשו, ראוי שילמד מהסיפור הזה. היכולת להביט שניים-שלושה צעדים קדימה אינה מותרות. היא לא קלה, לא תמיד נעימה - אבל אם היא אמיתית, אין ברירה. כי מחאה שלא יודעת להיגמר, וכיכר שאינה מתפנה לעולם, מספרות לנו הרבה פחות על המציאות, והרבה יותר על מי שזקוק לכך שהמציאות שהמציא תישאר בדיוק כפי שהיא. כיכר הדיכאון, המחאה והדיכוי. העיקר לשמור על נרטיב של מדינה בכאוס חברתי, שסועה ומתפרקת, חס ושלום. ואנו? אנו מחפשים את כיכר הגיבורים, האמיצים, אוהבי עמם, מורשתם וארצם. ויש לנו סבלנות רבה ביחס לדרוש תיקון.

**אנו מחפשים את כיכר הגיבורים,
האמיצים, אוהבי עמם, מורשתם וארצם.
ויש לנו סבלנות רבה ביחס לדרוש תיקון.**

שלטון של חוקים ולא של אפיפיורים

עזרא הימן

התהליך של העמדת שופטי בג"ץ את עצמם מעל החוק התרחש לאורך השנים בשלוש מערכות, שכעת הגיעו לשיאן:

א. מערכה ראשונה

לפני קצת יותר משלושים שנה פתח אהרן ברק את המערכה הראשונה והמרכזית בתהליך. הוא העביר את שלטון העם לבג"ץ, אך עשה זאת בשם העם, כביכול.

הוא טען שחוק היסוד: כבוד האדם וחירותו, שהכנסת חוקקה, הסמיך אותו למעשה לעשות מהפכה חוקתית, שבמסגרתה אפשר להעמיד את כלל החלטות הכנסת והממשלה לביקורת בית המשפט העליון. מבחינתו, הוא לא נטל מהעם סמכויות, אלא קיבל אותן.

אך אף שברק עשה בעצמו רק את הצעד הראשון, הוא כבר הניח את האקדח שתלמידו הולך לירות במערכה השלישית.

גם את מוסד היועמ"ש הוא רתם לעניין. הוא הסמיך את היועמ"ש כפרשן המוחלט והבלעדי של כל חוק שקבע ושיקבע המחוקק. בכך הוא השריש נורמה, שהיועמ"ש עצמו הוא החוק, ולא שהוא כפוף אליו.

ב. מערכה שנייה

שנים מאוחר יותר הגיעה המערכה השנייה - לא מזמן, באמצע המלחמה, בביטול חוק יסוד: צמצום עילת הסבירות (תיקון לחוק יסוד: השפיטה). תלמידי ברק מיצו את השלב של הסתתרות מאחורי טענת קבלת הסמכויות מחוקי היסוד שהכנסת חוקקה כדי לבטל חוקים רגילים, והתקדמו לפסילת חוקי יסוד.

אך אם בג"ץ פוסל חוקי יסוד, אזי אין מקור דמוקרטי שממנו הוא שואב את סמכותו, אלא הוא הוא המחוקק העליון. הוא מעל העם, הוא מקור החוק.

ג. מערכה שלישית

יצחק עמית, השודד המשפטי שגזל לאור יום את נשיאות בית המשפט העליון, לא חיכה יותר מדי להנעת המערכה השלישית. בשבוע שעבר הוא ניסה את כוחו ביישום המהלך השלישי של ההפיכה המשטרית: עמית ניסה לעקור את עקרון מדינת החוק, שהוא: שלטון של חוקים ולא של אנשים, חוק אחד שהוא שווה לכולם. בעזות מצח שלא הייתה כדוגמתה מאז ראשית הרעיון הדמוקרטי, הוא אומר לחבריו כמעט בפה מלא שיש חוק אחד לימין וחוק אחר לשמאל, פסיקה אחת לממשלת 'נאורים' ופסיקה אחרת לממשלת 'חשוכים'. הזמנים השתנו, וחוק המאפשר לממשלה להשפיע על מינוי פקידים בכירים אינו מתאים לממשלה הספציפית הזו.

אם בג"ץ פוסל חוקי יסוד, אזי אין מקור דמוקרטי שממנו הוא שואב את סמכותו, אלא הוא המחוקק העליון. הוא מעל העם, הוא מקור החוק

”
**דווקא חברה המזהה
את עצמה כשיא
הליברליות התייאשה
מהעיקרון הכל כך
בסיסי של שוויון בפני
החוק**

למרות שהחוק ברור במפורש, כאן מדובר על חשוכים - והפסיקה בהתאם. כשנשיא בית המשפט העליון נוזף בחבריו ואומר שכאן מדובר ב'אנשים אחרים', והפסיקה צריכה להיות בהתאם, הוא פשוט יורה באקדח שאהרן ברק השאיר על השולחן במערכה הראשונה.

ההנהגה השיפוטית של יצחק עמית, שטביעות האצבע שלה ניכרות גם בכל מהלך של הייעוץ המשפטי, מחזירה את החברה לימים שבהם שלטו בה אפיפיורים, מלכים ורוזנים שקבעו את פסיקתם בהתאם למי שהם חפצו ביקרם. כל זה הוא רגרסיה מאוד עמוקה מן ההישגים הכי אלמנטריים של חברה דמוקרטית - חירות פוליטית של האזרחים ושלטון של חוקים ולא של אנשים.

דמותו של הרודן, המולך בשם חסד האל, חזרה לחיינו...

ד. חזרה לשלטון של רודנים

החברות הדמוקרטיות התחילו את דרכן בקביעה פשוטה של הפרדת רשויות, אשר ביטאה עיקרון מכונן שכולם כפופים לחוק. אין איש מעל החוק. כולם שווים בפני החוק, ראש ממשלה ושופט כאחד, ואין אדם שהבל פיו הוא הוא החוק ברגע נתון.

והנה, דווקא חברה המזהה את עצמה כשיא הליברליות התייאשה מהעיקרון הכל כך בסיסי של שוויון בפני החוק - והעלתה לשלטון את דת הפרוגרס, שבה שופטי העליון הם כוהני הדת. הם לא רק מחוקקים את חוקי החברה, אלא הם הם דמותם וצלמם של החוקים.

ה. האם צריך לציית לאפיפיור באופן עיוור?

אחד הדברים שחברי הדת-כת החדשה חוזרים עליהם שוב ושוב הוא חובת הציות המוחלט ללא חריגות לכל פסיקת בג"ץ, שהרי אין מדינת חוק ללא ציות לפסקי בית המשפט. אך תחשבו רגע: **איך נשמע לכם שיש בשר ודם שחובה לציית לכל פסיקותיו ללא פקפוק וללא גבול, ללא דגלים שחורים מתנוססים וללא הרהורי כפירה?**

זה בדיוק כמו שזה נשמע. עבודה זרה.

אלא שיש מצב שהאקדח הזה, שאהרן ברק השאיר על השולחן כבר במערכה הראשונה, יחזור כבומרנג אל הרודנים, **והעם שהחירות כל כך חרוטה על ליבו יסיר את האפיפיורים בעיני עצמם מעל כס האל שבו הושיבו את עצמם.**

הרגע שבו ממשלה תסרב לפסיקה שהתקבלה **בניגוד לחוק** הוא הרגע שבו נצא לחירות. הוא הרגע שבו נשיב לעצמנו את נאמנותנו לחוקים שהם מעל בני האדם, שאינם נתונים ליכולתם של בני אדם לנכסם לעצמם ולהעמיד את עצמם מעליהם.

קרוב היום, ובידינו לקרבו.

”
**איך נשמע
לכם שיש
בשר ודם
שחובה
לציית לכל
פסיקותיו
ללא פקפוק
וללא גבול,
ללא דגלים
שחורים
מתנוססים
וללא
הרהורי
כפירה?**